

HASHENS INKLUSION

– fra frihed til trivialitet

Af Benny Lihme

Hashen, en immigrant som er kommet til den danske alkoholkultur udefra, er efter godt 50 år som etnisk outlaw ved at miste sin særstatus som en "fremmed anden". Som så meget andet "fremmed" er hash blevet dansk, og det er formodentlig kun et spørgsmål om tid, inden dette problembarn kan erklæres for inkluderet i den danske folkekultur.

En tilfældig dag, den 8. januar 2013, kan man læse to hash relaterede historier i aviserne. "Politiet finder 12.862 joints og fem pistoler på Christiania". Fra havnen i den lille nordjyske by Aalbæk berettes, at politiet har anholdt tre norske hashsmuglere, som efter planen skulle tilbage over Skagerrak til Norge i en hurtig motorbåd med 250 kilo hash. En smugler blev dræbt og en betjent såret i ildkamp, den første åbne af slagsen mellem politi og hashsmuglere på dansk jord.

Spørgsmålet er nu, om danske medier indenfor en overskuelig fremtid må leve uden denne form for kulørte historier. Hvorfor? Fordi flere ting i tiden spiller sammen om en legalisering af hash. Vi står overfor det,

man med et fint ord kan kalde et paradigmeskifte i den samfundsmæssige selvforståelse, en markant ændring i opfattelsen af og håndteringen af hash. Med et ord lånt fra skoledebatten kan det hævdes, at problem- og diagnosebarnet hash er på vej til at blive inkluderet i folke- og alkoholkulturen.

Hashen, en immigrant som er kommet til den danske alkoholkultur udefra, er efter godt 50 år som etnisk outlaw ved at miste sin særstatus som en "fremmed anden". Denne trend kan ses i flere forskellige sammenhænge. En københavnsk socialdemokratisk overborgmester vil således forsyne hashen med bandarole for at markere, at prisen på produktet er inkluderet en afgift

til skattestat. Som det kendes fra cigaretter og alkohol, når hash i fremtiden skal langes over disken i Matas eller lignende butikker. På Christiania, nærmere bestemt Pusher Street, har man med en vis forbløffelse indstillet sig på nye sygdomsmodne kundegrupper tilhørende det meget brede Hr. og fru Danmark-segment. Almindelige borgere med alvorlige sygdomme, som uden at ville det, konsoliderer bandernes kriminelle markedsandele med deres efterspørgsel på især cannabisolie til at dæmpe uudholdelige smerter. Selvmedicinering for at undgå de autoriserede medicinalpræparater og disses bivirkninger i en kontrapunktisk proces, hvor fagfolk som Peter Gøtzsche og Robert Whitaker dokumenterer den receptordinerede medi-

cins skadelige virkninger samtidig med at et stigende antal kræft- og sklerose syge danskere træder offentligt frem og fortæller om den lindring, som hash har på deres symptomer. Endelig skal det nævnes, at politisk ideologi står stærkere i debatten end nogensinde og at et stigende antal liberale politiske stemmer plæderer for frihed i borgernes valg af rusmiddel. Nå ja, denne amerikanske påvirkning har også en forretnings side: i Amerika har nogle stater ikke kun gjort salg af hash/cannabis legalt. Omend med en vis tøven er det nu også blevet et anliggende for professionelle forretningsfolk og investeringsselskaber (Politiken d. 5.2. 2014).

Det vil altid være arbitrært at inddele historien i epoker. Så det er med forbehold, at

jeg i det følgende markerer de første 50 år i Danmark med hash, men tiden til lidt præmatur hash socialhistorie forekommer at være til det.

Provoerne i Amsterdam gjorde grin med borgerskab og politi i de tidlige 60'ere, når de bl.a. indgav falske anmeldelser for at lokke politiet ud, så de kunne beslaglægge harmløse urter, sammenpresset gedelort o.lign. Denne venstredrejede anarkist bevægelse kom til København ikke mindst i skikkelse af Ole Grünbaum, en oprørs socialdemokratisk ministersøn. For de politisk kvikke provoer var hash imidlertid bare ét blandt flere punkter på oprørs menuen. Anderledes med flipromantikeren Karl Eskelund. Han parafraserede i 1969 Knud Sønderbys "Midt i en jazztid" (1931) med den selvbiografiske "Midt i en hashtid", en slags tidsbillede og 60'er svar på humlens monokulturelle dominans. Skikkelserne i Eskelunds univers var euforister, provoer, hippier og yoga-dyrkere med det til fælles, at de havde trukket sig ud af rotteræset i det, der senere er blevet kendt som konkurrence-samfundet. Altså overvejende en tilbage-trækningskultur, man lagde til ved tågernes kaj.

Hash blev imidlertid også forbundet med forestillinger om et nyt samfund i en anti-autoritær venstreorienteret betydning, som f.eks. ved en demonstration for afkriminalisering af hash på Christiansborg Slotsplads i 1969. På et tidspunkt under demonstrationen råbte mødelederen, Peter Duelund, i sin megafon, at alle der på denne plads vedkendte sig at have røget hash, skulle sætte sig ned og markere det med to minutters stilhed. Hvorpå hele pladsen satte sig ned på nær 15 cotton-coat klædte politibetjente, som stod tilbage og blafrede til spot og spe for de civilt ulydige.

Sjovt, ja, men venstreorienteret? Den amerikanske forfatter William Burroughs, han var stofekspert i både teori og praksis, havde for længst bemærket, at marihuana-rygere var uudgrundelige folk og måske ligefrem dumme: han gjorde sig den tanke, at marihuanaen havde beskadiget deres hjerner, eller disse rygere var af natur fjollede.

Heller ikke Charles Baudelaire, med en personlig erfaring fra hashish-spisernes klub på Hôtel Pimodan i Paris, gjorde sig store tanker om stoffets evne til personlighedens mangfoldiggørelse. Hash undergraver ifølge Baudelaire viljen og nedbryder evnen til at skrive (hører du efter, Yahya Hassan!), og er for intet at regne mod den kraft, ædelhed og skønhed, som ligger i poesien ("Det kunstige paradys", 1851). Når digteren Hans-Jørgen Nielsen i 1983 åbnede Roskilde Festivalen fra Orange Scene ved at læse Baudelaire's digt "Berus jer!" op for masserne af unge mennesker på festivalpladsen, blev det selvfølgelig misforstået af mange bekymrede forældre. Men meningen var altså god nok, nemlig en opfordring til at leve et intensive ret liv gennem ikke mindst beruselse i poesi og "tankens bestandige ædelhed" (og musik selvfølgelig, flere forskellige grupper har sat musik til Baudelaire's digt, bl.a. den svenske kvindegruppe *Pink Champagne*).

Sanering i nogle af mine papirbunker for nogen tid siden bragte foruden en note overfyldt bog, Wolfgang Schivelbusch's "Paradiset, smagen og fornuften. Nydelsesmidlernes historie", artikler og udklip om hash for dagen, som dette rusmiddel blev anskuet fra midt i 1960'erne og frem til midt 80'erne: tekstark med hippiekulturens legendariske musikgruppe *Steppeulvenes* sange, ikke mindst "Tsi Bitsi ta' mig med til Nepal", program fra den noget senere Dario Fo-farce "Mors Pot er godt" og flere numre af hash-sælgernes svar på *Mad og Gæster* i Christiania, det store og dyrt udstyrede *Hampebladet*, som udkom i årene 1980-81 med hovedsæde i Christiania, hvor de ville friheden, og hash var både middel i kampen og mål for denne frihed. Dette selvvalgte stykke udkantsdanmark var, da linjerne i starten var trukket konfrontatorisk op, distanceret fra normaldanskerens alkohol og druk. Ud med øl & snaps, ind med hash og pot chai. Før fusionen af alkohol og hash var mange af arbejderklassens unge, ikke mindst "læderjakkerne" og motorcykelgruppen *De Vilde Unge* med Bjørn Andersen i spidsen, modstandere af de hash rygende hippier. Den proletariske ungdomskultur,

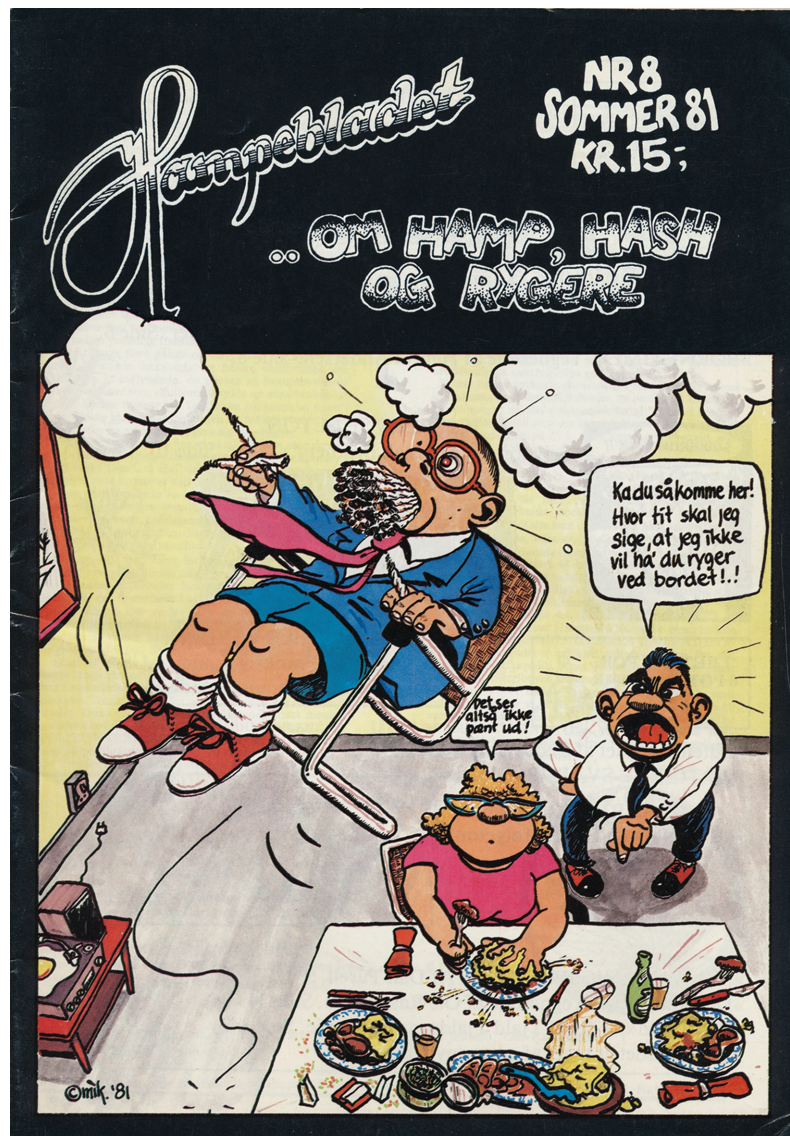
lærlinge som kører på motorcykel, drikker, knepper og slås i weekend'erne for at møde op på jobbet igen mandag morgen, følte sig provokeret af hippierne, som var dovne nassere, der ikke kunne kende forskel på arbejdsdage og fridage.

Det kunne være interessant, med hashen som kalejdoskop, at se udviklingen fra outlaws på motorcykler og en periodisk ungdoms- og overgangskultur til det vi har idag, hvor kræftramte og selvmordsplagede rockere døjer med konkurrencesamfundet i en livslang afvigerkultur, hvor hashen i den grad er blevet affortryllet og har mistet sin flower power.

Et særligt nummer af Hampebladet i 1980 havde temaet "frie børn om fri hash". Propagandaen gik på, at også mindreårige børn med hash kunne gå frihedens vej: "først hjælper tjalden én til at tænke mere frit. Og så begynder man at kæmpe for friheden til sidst", beretter et barn.

Et andet hash-barn kommer med det forræderiske argument, at "tjalden har hjulpet mig med at holde mig væk fra junken, det er helt sikkert." En logik som også var kernen i Christianias og Folkebevægelsen Mod Hårde Stoffers politik overfor myndigheder og samfundet udenfor, når det frelst og hyklerisk lød, at på Christiania er vi imod hårde stoffer, så I må hellere lade os ha' vores hash i fred, hvis det ikke skal gå helt galt med de hårde ting. Også på Christiania blev junkien gjort til en god fjende.

Især børn fra grupperingen Børnemagt agiterede for hash til børn. Men også fædre, som journalisten Carsten Grolin, talte

børnehashens sag, da han i Information (23.7.1981) fortalte, at der ikke er noget galt i at give hash til børn. Hans egen søn havde fået adskillige hashklumper, og "han er en helt klar fyr."

De kritiske røster omkring sammenblandingen af hash og frihedskamp kom fra de skolede marxister på venstrefløj, som hellere lyttede til Frantz Fanon og hans erfaringer fra frihedskampen i Algeriet end til fliphovederne på Christiania. I Algeriet var hashrygning udbredt, også blandt de revolutionære. Så udbredt at det forsinkede revolutionen, hvorfor det på et tidspunkt blev forbudt i frihedsbevægelsen.

Men hvordan er det så gået med friheden på Christiania? Mange vil mene, at netop hashen har taget friheden som gidsel, endog mere end politikere og politiet

Forkæmperne for legalisering af marihuana er blevet velklædte, velfriserede og passer lovgiverne op i korridorerne. Og det har virket. Forkæmper Mason Tvert taler til medierne før det første lovlige salg af marihuana i Colorado.

har gjort det. Enorme udefra kommende profitinteresser i det illegale hashmarked har sat sig fast i Christianias indre univers, hvor friheden i Pusher Street er blevet indsnævret til et valg mellem Hells Angels og indvandrerbander (HA'erne betragtes vist som det mindste af de to onder). Uanset hvem der styrer hash markedet på Christiania, så er det en ny kulturel sammenhæng fjernt fra 60'ernes østlige kulturimport. Bortset fra en niche med hjemmedyrkere er den bløde og venlige itsi-bitsi-immigrants brugsværdi blevet fortrængt af en brutal sort markeds- og vareøkonomi, hvor transaktioner er vigtigere end interaktioner.

Det er vel dér, den står idag: de naive forestillinger om et 1:1 forhold mellem fri hash og frie mennesker er skudt i sænk. Og legaliseringsdiskussionen har forskubbet sig fra individets frihed til stoffets. Vor tids fortalere for "fri hash" taler ikke ud fra en friheds- eller nydelsesforestilling. De taler

med baggrund i frihed fra noget, ikke til noget: legalisering skal finde sted, så vi som samfund kan komme det sorte markeds kontrolskader til livs.

Hvis man ser bort fra en lomme af den gamle alternativkultur forbundet med hash, hjemmedyrkerkulturen, er det blevet til rå konsum for samtlige landets socialgrupper, lav som høj i status hierarkiet. En trivialisering har fundet sted, som ser ud til at ville fortsætte til en endelig form for normalisering og inklusion af hash på varemarkedet. Mens Danmark i 1969 blev berømt for som det første land i verden at frigive pornografien, hævder nyliberale politikere i dag, at vi er bag efter, når det kommer til synet på frigivelse af hash. Illustrativt for denne udvikling er det ikke i dag Christiania eller andre alternativer, der henvises til, når der skal tales frigivelse. Det er på det sidste inviterede jakkesæt klædte amerikanske topembedsmænd fra stater som Colorado og

Washington, som formidler deres erfaringer med legalisering til andre jakkesæt på f.eks. Københavns Rådhus.

Logisk nok, på en måde. Netop Amerika, hvem sagde *Mad Men*?, kan kooptere hvad som helst og sætte det på vare- og profitformel. Hvad vi formodentlig står overfor er nærmere den amerikanske consumerism end en subkulturel eller ideologisk begrundet form for frihed til hash. En forbruger frihed som består i at kunne vælge mellem halvtreds forskellige mærker. Hash og tandpasta, for Don Draper er det samme sag...

Når der pusles med socialhistorien, som i denne artikel, opstår selvfølgelig det spørgsmål, om det nye i udviklingen rent faktisk også er nyt, eller om der er et socialt hukommelsestab på spil? Er det f.eks. en reel nyhed, at tidligere tiders hippier i T-shirts med psykedeliske mønstre som aktivister for legalisering er blevet erstattet af nyliberale aktivister i mørke jakkesæt og slips? Noget nyt er helt sikkert på spil, ny tid og nye sammenhænge, men ellers er der mestendels tale om gammelt nyt.

Det er således godt 25 år siden, at jeg spiste frokost i København med den norske kriminolog Nils Christie og den amerikanske psykiater Lester Grinspoon fra Harvard Medical School. Christie havde udgivet kontrolskade bogen "Den gode fjende", kondenseret for os danskere i et fantastisk essay i Information (d. 13.3. 1985), som ikke mindst blev nærlæst af beboerne i Christiania. Her var Christie elsket, han vidste hvad "langhåret livsstil" var. Grinspoon havde allerede i 1971 udgivet "Marihuana reconsidered", som på et videnskabeligt grundlag tilbagevi-

ste den udbredte opfattelse af marihuanas skadevirkninger. Hans ærinde var dog ikke nydelsen men medicinsk brug af cannabis. Allerede dengang var Lester Grinspoon en pioner, hvad angår spørgsmålet om medicinsk brug af marihuana.

Hvad de nyliberale i jakkesæt og slips angår, har de også været der gennem årtier. Vi taler om legaliserings fortalere som økonomien Milton Friedman, USA's tidligere udenrigsminister George Shultz, det ansete tidsskrift *The Economist*, finansmanden og filantropen George Soros m.fl. Og tobaksfirmaerne har længe stået parat i kulissen med registrerede varemærker beregnet for færdigt rullede joints i 20 stk.-pakninger parat til legaliseringens indtræden: "Hvad skulle det være?"... "20 Flum Silver, ja tak."

Engang i februar 1997 deltog Hans Engell i et tv-program om legalisering af hash. Engell var modstander og begrundede sin modstand med, at hash var et fremmed stof, som var kommet til os udefra, som vi ikke var fortrolige med, mens alkohol altid havde været en del af den danske kultur. Et par dage efter tv-udsendelsen knaldede Engell beruset ind i en betonklods på Helsingør motorvejen og måtte efterfølgende gå af som formand for Det Konservative Folkeparti.

Uheldet kan ses som et varsel på det, der fulgte, nemlig at alkohol traditionalisterne med deres kultur forklaring mistede hashen som "den fremmede anden". Som så meget andet "fremmed" er hash blevet dansk, og det er formodentlig kun et spørgsmål om tid, inden dette problembarn kan erklæres for inkluderet i den danske folkekultur.